

Kalevala

Szente Imre fordítása

Folytatás előző számunkból

NEGYVENKILENCEDIK ÉNÉK

A nap és a hold visszaszérézése Pohjolából.

Nëm süt még a nap sugára, holdvilág së hág az égre ottan Väinölä vidékin, Kaleva kies határin. Vetésüket fagy fakítja, nyomorgatja nyájaikat, madarakat megkínozza, embért elkedvetlenítve, mert a nap sosëm sugázzik, s hiányzik a hold világa. (10)

Csuka tudja, merre csapjon, madár is, hogy merre szálljon, szél is tudja, hol szálljon, ám az embër azt së tudja, hogy hajnal vagyon vagy este, lész-ë éjbül ébredése ott a párás partvidéken, szélein ködös szigetnek. (18)

Fiatalok füstölögtek, aggok aggodalmaskodtak: holdtalan hogy éljen embër, naptalan miként maradhat sanyarú-sivár vidéken, északi hideg hazában? (24)

Lányok tartottak tanácsot, gyermekék gyülekezének. Kovács műhelyébe mënve, szólították ily szavakkal: „Kelj, kovács, kemëncsutrul, kuckódbul, vasak verője! Kalapálj ki holdat, újat, új napot nekünk az égre! Holdtalan sivár a sorsunk, naptalan nagyon keserves.” (34)

Kovács kelt a kályhasutrul, kuckójából vas verője kalapálni holdat, újat, készíteni napkorongot. Holdat alkotott aranybul, napot észkábált ezüstbül. (40)

Väinämöinen arra járva, műhelyajtóban megállva, tudakolta, kérdve tőle: „Édës egykomám, kovácsom! Mit kopácsolgatsz magadban, váltig forgatván verődet?” (46)

Nëki Ilmarinen mestër szóval mondta, fölfelelte: „Holdat alkotok aranybul, ezüstbül napot csinálok égnek ékësítésére, tarka mënyei tetőre.” (52)

Vënëk véne Väinämöinen erre vállat vonva mondta: „Ajaj, Ilmari kovácsom! Micsoda mihaszna munka! Hold csak hitvány lész aranybul, nap së lész különb ezüstbül.” (58)

Mégis készën lett kovácsunk, holdat és napot kiverte. Szorgalmatosan szerëlte gonddal választott helyükre: holdat hosszú lücfenyőre, napot szálfának hegýére. Jól megizzadt, míg cipelte, hullt a harmat homlokárul a borzasztó buzgalomtul, esztelen emelgetüstül. (68)

Már helyën a holdvilága, már kitúzve napkorongja: holdja hosszú lücfenyőre, napja szálfának hegýére; hanëm holdja nëm világot, nincs a napjának së fënye. (74)

Végül Väinö mëgsokallta, mondogalódot magában: „Ideje volna sorsvetésbül, mëgtudni igaz jelekbül: merre mënt a nap mitőlünk, holdvilág hová vetődött?” (80)

Vënëk véne Väinämöinen, időtlen idők tudósa fäbul forgácsot faragva, égër-ékéket hasítva, sors-bütüit sorba rakta, forgatva fölül- s alulra. Száját szóra is nyitotta, mondókáit mondogatva: „Alkotónk akarátára, várok Isten válaszára. Mondj valót,

jövő vetője, igazat, Isten jósolója: nap mitőlünk merre méne, holdvilág hová vetődött, merthogy sémnikor sē látjuk őket fényleni fölöttünk. (96)

„Sorold, sors, a tényt tekintve, sēnki kedvét sēm keresve, mondj nekünk igaz igéket, szavait kemény kötésnek! Ha a sors nētán hazudna, nē légyen hatalma néki, légyen lángok martaléka, tűz eméssze mēg tanácsit!” (104)

Szolt a sors igaz igéket, férfiak jele felelte: hogy a napnak lōn veszése, holdvilágnak hurcolása Pohja sziklaszurdokába, hasába rezes hēgyének. (110)

Vének véne Väinämöinen szóla most ilyen szavakkal: „Pohjolába kéne mennēm, északi fiak honába, holdvilágot visszahoznom, napvilágot visszavēnnēm.” (116)

Fölkerekēdett azonnal, indult Észak éjhonába. Mēnt egész nap, méne másnap, hát a harmadik nap este Pohja portájára látott, kettős kōhēgyét elérte. (122)

Előbb kurjongatni kezdett, Pohjola vizéhez érve: „Kompot küldjētek elébem, hogy a vízēn átmēhessek!” (126)

Hogy nēm hallott át a hangja, ladikot hiába leste, hordott fāt kicsiny halomba, tūit száraz szálfenyőnek; tüzet támasztván a parton, sűrű füstbodort bocsátva. Fölcsapott a láng a légbe, füstje fēllegēkbe bomlott. (134)

Louhi, pohjolai asszony közben ablakán kinēzve a folyó felé tekintett, száját szóra is nyitotta: „Mi parázslīk ott a parton, sziget szájában mi lángol? Túl kicsiny hadak tüzének, túl nagy pásztorok tüzének.” (142)

Pohjola fia fēllállott, ugrott gyorsan udvarára, hogy mēghallja, mēgtekintse, közelebbbrūl is kitudja. „Ott a túlfelēn folyónknak büszke bajnok jár magában.” (148)

Vēn Väinämöinen azonban másodizben is kiállott: „Hozd sajkádat, Pohja sarja, vigyed által Väinämöinent!” (152)

Pohjola fia felelte, maga mondta, válaszolta: „Ladikot nēm lelsz minálunk; evezz át az ujjaiddal, vizet verve két tenyérrel, folyó innenső felére!” (158)

Vének véne Väinämöinen azt gondolta most magában: „Nēm férfi, ki visszafordul, tervét fēlúton fēladja.” Csukaként csapott a vízbe, márnaként belémerülve. Sziget száját általúsztá, közbe-közbe lábogatva, ēgyet-kettőt lépēgetve hágott Pohja partjaira. (168)

Pohja férfinēpe mondta, szoltak a bunyik bētyárok: „Térj be Pohja udvarába!” Bémēnt Pohja udvarába. (172)

Pohja férfinēpe mondta, szoltak a bunyik bētyárok: „Térj be Pohja pitvarába!” Bémēnt Pohja pitvarába, lábbal tornácuk tapodva, jobbkezét kilincsre téve bēhatolt a belső házba, szelemēn alá szobába. (180)

Martalócok márcot ittak, ēdēs mézsörrel mulattak; kard volt oldalukra kötve, fegyver mindēn férfikēzben Väinämöinennek fejére, vízi vendég életére. (186)

Fogták mindjárt faggatóra, szólva hozzá ily szavakkal: „Mi járatan vagy, tē jōttmēnt, mit akarsz, vizek vitéze?” (190)

Vének véne Väinämöinen válaszát így adta vissza: „Holdrul járnak furcsa hīrēk, nap felől bolond beszédēk. Merre mēnt a nap mitőlünk, hova lett a hold világa?” (196)

Pohjai fiak feleltek, mondták a bunyik bētyárok: „Napotok nagy útra indult, holdvilágtok messze méne: tarka kōlapok közibe, sziklabarlang belsejēbe. Ahonnan ki nēm kerülnek, valamīg ki nēm bocsátjuk.” (204)

Vén Väinämöinen e szóra maga mondta, fölfelelte: „Ha a hold ki nem kerülhet, sém napunk kövek közébül, kézzel keljünk hát tusára, kardjainkat összemérve!” (210)

Avval kardját csak kihúzta, réttentő vasát kivonta – hegyén hold világa sajgott, fogóján a napnak fénye, pöngéjén paripa tánca, élin macska májogása. (216)

Kardjaikat összemérve, pöngéiket próbálgatva, végül Väinä-möinen kardja lett a hosszabb egy hüvelykkel, szélösebb egy árpaszémmel, vagy talán egy szalmaszállal. (222)

Kiméntek a ház elébe, udvaruk tiport terére. Väinämöinen vágott egyet kardja pöre pöngéjével, csak egyet-kettőt suhintva; mint a répát, aprította, mint a lénkalászt, tarolta fejét pohjai fiaknak. (230)

Vének véne Väinämöinen mént a holdat megkeresni, napnak fényt félkutatni tarka kőlapok közében, hasában acélhégyeknek, sziklabarlang belsejében. (236)

Ahogy méne-mëndégéle, kicsinyég odább kerülve, zöldellő szigetre bukkant; szigeten egy nyurga nyírfá, nyírgyökér alatt egy szikla, sziklaszál alatt egy kőlap; kőlapnak kilenc kapuja száz lakattal volt lészárva. (244)

Köben titkos karcolatok, valának varázsvonások. Tüzes kardhégyét kihúzta, karcolta jegyét a kőbe kardjának kemény vasával, sziporkázó szablyaéllal. Kőlap két darabra hullott, háromra hasadt a szikla. (252)

Vének véne Väinämöinen sziklabarlangba benézett: vipérák vedeltek ottan, földnek férgei söröztek tarkabarka kő belében, májszínű hégyek hasában. (258)

Vének véne Väinämöinen száját szóra is nyitotta: „Hát sörük azért hibádzik szegény háziasszonyoknak, mert itt fránya férgek isznak, vipérakígyók vedelnek!” (264)

Férgeknek fejét lécsapta, kígyóknak nyakát lényste. Száját szóra is nyitotta, maga mondta, fölfelelte: „Soha többé még né érzem, még né eshessén ezentúl, hogy férég sörünk fogyassza, kígyók kapjanak belőle!” (272)

Vének véne Väinämöinen, időtlen idők tudósa most az ajtókat marokkal, zárat verné varázsszal, ám az ajtó még sē mozdul, zárat szótul nem zörögnek. (278)

Vének véne Väinämöinen mondogalódott magában: „Férfi fejsze nélkül asszony, szerszámatalanul szarembér.” Indult is hamar honába, feje lógatva, lőverten, hogy most sincsen holdvilága, napot vissza nem szerezte. (286)

Monda léha Lemminkäinen: „Szóltál volna, Väinämöinen! Mért nem szólítottál éngem sámánkodásban segédnek? Lakat rég lē volna verve, védőrácsok rég lērontva, holdvilág az égén volna, napfény régén fönt ragyogna!” (294)

Vének véne Väinämöinen így felelt neki szavára: „Zárat szótul nem zörögnek, lakatok lē nem szakadnak, ajtó nem nyílik nyomásra, kar erejének nem enged.” (300)

Mént kovácsnak műhelyébe, szólította ily szavakkal: „Ilmari komám-kovácsom! Csinálj csakányt, háromágút, hosszú faltöröt tucatnyit, tolvajkulcsokat köteggel, hogy holdat-napot kövekbül, szabadítsam sziklaszálbul!” (308)

Most hát Ilmarinen mestér, időtlen idők kovácsa mindent megcsinált, mi kellett: hosszú faltöröt, tucatnyit, tolvajkulcsokat köteggel, egész garmadát gerelybül, nem nagyokat, nem kicsiket: közepeseket kovácsolt. (316)

Louhi, pohjolai asszony, Pohja foghíjas banyája szárnyakat szabott magára, szárnyaival szállni kezdett. Tűzhelye fölött keringett, majd megindult messzi földre, Pohja tengeren kérésztül kovácsmestér műhelyére. (324)

Kovács, ablakán kinézve, látja: mintha szél szaladna. Ném a szél szaladt azonban: szürkeshárnyú héja szálla. (328)

Monda Ilmarinen mestér, tudakolva, kérdeve tőle: „Mit akarsz, mihaszna héja, ablakom alá mi hajtott?” (332)

Madár nyájaskodva mondta, héja tettetön hizelgett: „Ó, mestérem, Ilmarinen, időtlen idők kovácsa! Ó, hogy érted mestérségéd, csodadolgokat kovácsolsz!” (338)

Monda Ilmarinen mestér, szóla néki ily szavakkal: „Micsoda csoda az olyan, hogy a mestérségem értém? Égre boltot én csináltam, körtetöt kikalapáltam.” (344)

Madár mondta szép szavakkal, héja kérdőzgetni kezdte: „Aztán mondd, mi lész ezékbül? Min munkálkodol, kovácsom?” (348)

Monda Ilmarinen mestér, szóval mondta, fölfelelte: „Csak nyakörveket csinállok Pohja gazdaasszonyának: avval kötjük majd a kőhöz, sziklaszálnak oldalához.” (354)

Louhi, pohjolai asszony, Pohja foghíjas banyája érzi: vége életének, közeledik már halála. Föllendült a füllegébe, Pohjoláig még sém állva. (360)

Kieresztette a holdat, napot is kövek közébul. (362)

Magát más madárra váltva, galambkává gömbölyödvé, rögvest elröpült püpögve kovácsmestér műhelyére. Az ajtóküszöbre szálla, grádicsra galambalakban. (368)

Ilmari mikor meglátta, szólította ily szavakkal: „Mit keresél itt, madárka, garádicsomon, galambom?” (372)

Ajtóbul madár felelte, garádicsáru galambka: „Ajtódra azért röpültem: jöttem hozzád hírhozóának, hogy a hold kijött a kőbül, nap kiszállt a sziklaszálnal.” (378)

Mostan Ilmarinen mestér maga ment, hogy meglekintse. Ahogy ajtaján kilépett, és az égre föltekintett, holdvilágot látta ottan, még a fényes napkorongot. (384)

Fölkereste Väinämöinent, szólott néki ily szavakkal: „Idehallgass, Väinämöinen, időtlen idők dalosa! Gyere gyorsan holdat látni, napkorongot nézegetni! Már az égén mändégélnek, hajdani helyükre tértek.” (392)

Vének véne Väinämöinen maga ugrott udvarára, fejét fölfelé vetette, fölnézett a fényes égre: mégvan már a napja-holdja, régi fényükben ragyognak. (398)

Vének véne Väinämöinen száját akkor szóra nyitva, igazítva ily igékre, maga mondta, fölfelelte: „Várva-vártuk, hold világa, ég boltjára visszatérted! Üdv nekéd, arany napocska, áldott fénynek áradása! (406)

„Arany hold kövek közébul, jöttél, szép nap, sziklaszálnal, mint aranykakukk, keréngve, mint ezüstgalamb, repésve tértél hajdani helyedre, régi rëndire utadnak. (412)

„Kelj ragyogva réggelente, ma és mindénkor sugározz; áldást árasz útjainkra, vadakat élénk vezetve, fogható közelbe hozva, halat horgainkra hajtva! (418)

„Rójad pályád rëndületlen, ösvényeidet követve, ívedet egekre írva, este békén elpihenve!” (422)

ÖTVENEDIK ÉNĚK

Marjatta szűzen szűli Karjala új királyát.
Väinämöinen búcsúja. A dalnok zárószavai.

Marjatta, gyönyörű gyermek nőttön-nödögélt sokáig apja híres hajlokában, szerető szűléje mellett, őt szallagot elszagatva, hat karikát elkoptatva, apja kulcsait kezelve, kik öve körül csörögtek. (8)

Fél küszöbüket kivájta röpködő rokolyaszéle, fél szemöldökfát lészédte simára vasalt fejeke, fél ajtófélfát lémarta suhogó selyem ruhája, szobapadlójuk kikopta cipellője cifra sarka. (16)

Marjatta, gyönyörű gyermek, az a kedves csöpp cselédke szent életét éle mindig, szűzies vala, szemérmés. Csak halak húsát csipédte, fakérög-kényérén éle; tyúk tojását még nem ette, mert kakas köpött beléje, birkának sē kért húsából, ha már hágatták a kossal. (26)

Hogyha anya fejni küldte, nem volt hajlandó kimenni, szóval mondta, fölfelelte: „Még hogy ilyen szent szűzecske tehenek csēsését tapintsá, kik bujálkodtak bikával! Mért nem fejhetünk üszöket, bűn nélkül való bocikat?” (34)

Apja mént fogott a szánba: mén kasába fél nem ülne! Bátyja kancával kocsizgat: az sēm kell kisasszonyunknak: „Nem szállhatok kanca-szánba, mert a kancát mén fēdēzte. Kiscsikókkal kéne mēnni, hónaposokkal húzatni!” (42)

Marjatta, gyönyörű gyermek lányfővel maradt örökre, szemérmesködő szűzecske, fonatos fejű hajadon. Pásztorlányka lett belőle, báránykaival bolyongott. (48)

Míg juhái dombon jártak, lankás halmokon legeltek, maga mēndégélt nyomukban, égerberkéket bejárva; követte aranykakukkja ezüstös csilingélése. (54)

Marjatta, gyönyörű gyermek hallgatözva-nēzelődve málnaillatú mezőben, ült a zsēnge zombikosban. Száját szóra is nyitotta, maga mondta-mondogatta: „Áruld el, arany kakukkom, mondd meg, ő, ezüstmadárka, kiabáld ki, cincsatoska, szászok szászszorszép bogyója: meddig járok még befonva, pásztorlánykaként libēgve méretlen mezők fűvében, lombos, sátoros ligetben? Egy nyarat vagy kétszēr annyit, vagy ötöt-hatot esetleg, talán tíz is lesz belőle, avagy egy sē lesz egészen?” (72)

Marjatta, gyönyörű gyermek egyre járt a nyáj nyomában. Keserves a pásztorélet lánygyermeknek gyakorta: fűben kígyó kűsz feléje, fūrge gyík bújik beléje. (78)

Kígyó nem kűszott feléje, gyík sē bújt belé azonban. Csak a hegryül hívogatta egy piciny piros bogyócska: „Jőjj, szűzecske, szēdj belőlem, kóstolgass, piros pofácska, csipēgessél, cincsatoska, ropogtassál, rézöveske! Egyél mēg, csigát előzve, fekete kígyót kijátszva! Százan néztek-nēzēgettek, ezren is körülsodáltak, ezēr asszony, szász kisasszony, gyermekféle számolatlan: egy sē méltatott évésre, szēgēnykét lē nem szakított.” (94)

Marjatta, gyönyörű gyermek, hang irányában haladva bogyó-nēzēgetni méne, a piciny pirosat lészēdni, finom ujjhēgyébe fogni, kis kezecskéjébe kapni. (100)

Mēgtalálta fōnn a málon, rőt bogyót a tarka rétēn. Szēmre szēp szēlíd bogyócska, ártalmatlan áfonyácska; földrűl nem lēhet fōlérni, nem érdēmés mászni érte. (106)

Vesszõt vágott hát a dombrul, bogyóját lèveve véle. Az mozogni-mászni kezdett, föl a cincsatos cipőre, majd a cincsatos cipőrül tisztaságos térdkalácsra, tisztaságos térdkalácsrul szállodogáló szoknyaszélre. (114)

Szoknyáruul dörékövére, övérül mellére méne, majd az álla lépcsejére, szája szélén megpihelve, szökkent szája belsejébe, nyelvének heggyére hágva, nyelvhegyérül nyeldéklőre, onnan még hasába hussant. (122)

Marjatta, gyönyörű gyermek, avval torkig töltekézve, kövérédni kezdett tőle, válni egyre vastagabbra. (126)

Már kötőjét is kioldta, csak úgy ödöngött övetlen, fürödni magában méne, alkonyat után osonva. (130)

Anyja aggódott is érte, találgatta szép szüléje: „Marjattácskánkat mi lelte, mada-racsánkát mi bántja, hogy kötökéjét kioldva jár övetlen öltözékben, csak magában mégy fürödni, alkonyat után osonva?” (138)

Gyermek szólt bele szavába, fiúcska tudott felelni: „Hogy mi lelte Marjattánkat, nyomorúságkergetőnket? Túl sokat talált kijárni, nyájának nyomába’ járni!” (144)

Hordozta kemény hasában méhe mázsás töltelékít, hét hónapot is haladta, kikerekédett kilencre, szokása szerint a nőknek tizedfél felé közelgett. (150)

Tizediket hogy tiporta, gyöngö testit görcs gyötörte: méhe kőkeményre válva, szörnyű fájdalom facsarta. (154)

Édésanyját kérve-kérte: „Szerelmes szülőanyácska, adj helyet a fürdőházban, védétt vackot jó melegben, szent zugot szegény léánynak, szobácskát gyerekszülőnek!” (160)

Száját anyja szóra nyitva, fölháborodva felelte: „Jaj nekem, cudar ceménde! Ki csinált föl, mondd, mihaszna? Kivel kellett hentérégnöd? Házasembërrel? Legénynyel?” (166)

Marjatta, gyönyörű gyermek maga mondta, válaszolta: „Legénnyel lë nem feküdtem, házasembërrel së háltam. Málra mëntem áfonyázni, berékbe számóca-szedni. Egy szépét a számba vëtem, nyelvemnek heggyén nyugasztva; torkomba talált gurulni, onnan még hasamba hussant; avval torkig töltekéztem, attul estem én teherbe.” (178)

Édésapját kérve-kérte: „Drága jó apám, aranyom, adj helyet a fürdőházban, védétt vackot jó melegben, hol a lány lakást találjon, kínban szülhessën szegényke!” (184)

Száját apja szóra nyitva, fölháborodva felelte: „Takarodj, cudar ceménde, piripofa -vaskeménce! Mënj a medve kölukába, vadak sziklaszurdokába: jó a szajhának szülésre, kapcarongynak kölykezésre!” (192)

Marjatta, gyönyörű gyermek tudta, erre mit feleljen: „Nëm vagyok cudar ceménde, sënkinek së kapcarongya! Férfi fog születni tőlem, származik nemes nagy embër, hatalmasoknál hatalmasb, Väinämöinennél vitézebb!” (200)

Még van már szegény szorulva, nincs hová fejét lehajtsa, fürdőházat hol találjon. Szolgálóját szólította: „Pilttikém, piciny cselédëm, legkedvesebbik léányom! Hajts föl fürdöt a faluban, szaunát ott Saraojában, árva lyánynak ápolásul, szenvedő szegény szülőnek! Térülj-fordulj fürge lábön, mert a szükség már szorongat!” (212)

Pilttike, piciny cselédke tudakolta, kérdve tőle: „Kitől kérjek fürdőházat, kitől kolduljak këgyelmet?” (216)

Marjatta felelte néki, maga mondta, válaszolta: „Kérj a Ruotustól kégyelmet, Sarajából szaunasarkot!” (220)

Pilttike, piciny cselédke, szófogadó szolgálányka, buzdítatlan is buzogva, szólítatlan is szaladva, könnyű köd gyanánt elillant, füst gyanánt futott a házbul. Szoknya szélit összeszedte, fodrait marokra fogta, szaporán szaladt előre, rohant Ruotus kastélyába. Merre ment, hegycsúcsok hajoltak, lábai alá lapultak, tobozhalmok tánra keltek, kórakások romladoztak. Ruotus kastélyát elérte, szélés szalájába lépve. (236)

Ronda Ruotus együmmögbe' dúskált ételben-italban, asztal főhelyén feszítve, palyolatban pöffeszködve. (240)

Mondta Ruotus étke mellül, kupájából kortyolgatva: „Dilinós, mi dolgod itten? Mi hozott ide, idétlen?” (244)

Pilttike, piciny cselédke szóval mondta, fölfelelte: „Szauna kéne a falubul, fürdőház Sarajából, árva lánynak ápolásul, gyámolul gyerékszülőnek.” (250)

Ronda Ruotus házastársa két kezét csipőre csapva járt a padlón páváskodva, majd közlére pëndérülve, száját szóra nyitva mondta, tudakolta, kérdeve tőle: „Kinek kell szülésre szauna? Kinek kuncsorogsz kégyelmet?” (258)

Piltti mondta, csöpp cselédke: „A mi Marjattánknak kéne.” (260)

Ronda Ruotus házastársa szóval mondta, fölfelelte: „Fürdőt nem találsz falunkban, szauna nincs Sarajában. Lész fürdője füstmezőben, lóistálló belsejében: szüljön ott a szajhaféle, rossz ribanca ott fialjon! Ott kedvére gőzölöghet lovaknak lehelletében!” (270)

Pilttike, piciny cselédke onnan fürgén visszafordult, szaporán szaladt hazáig, mondotta, mikor belépett: „Nincsen fürdő a faluban, szauna nincs Sarajában. Ronda Ruotusné aszonta, szóval mondta, válaszolta: 'Fürdőt nem találsz falunkban, szauna nincs Sarajában. Lész fürdőd a füstmezőben, lóistálló belsejében; szüljön ott a szajhaféle, rossz ribanca ott fialjon! Ott kedvére gőzölöghet lovaknak lehelletében!' Hát bizony csak így beszéle, ilyen válaszát véhettem.” (288)

Marjatta, szegény szüzcseke keservesen sírni kezdett. Maga mondta-mondogatta: „Vagyon immár indulásom, mint holmi csihés cselédnek, pénzért szolgáló személynek. Füstmezőbe kell kimennem, vonulnom fenyővadonba.” (296)

Szoknya szélit összeszedte, fodrait marokra fogta; gallyakkal fejét befödve, lénge lomb alá húzódva lassan lépkedett az úton, fájdalmas kemény hasával, fenyveserdő fészérébe, óljába Tapiolának. (304)

Szóla akkor ily szavakkal, így imádkozott magában: „Légy a támaszom, Teremtő, segédem, irgalmas Isten, ennyi megpróbáltatásban, nagyonis nehéz időben! Szület szánd még nagy bajában, hasa kínjában az asszonyt, hogy a szenvedése szűnjön, bájába belé né haljon!” (314)

Már a mondott helyre jutva, szóval mondta-mondogatta: „Lélégézz, dörék lovacska, burkolj bé lehelletteddel, forró fürdő féllegével, szauna szálló harmatával, árvácskának ápolásul, segédül szegény szülőnek!” (322)

Lélégzett a jó lovacska, bévonta lehelletével, méhe kínjait megoldva. Lónak páraprűszkölése forró gőz gyanánt gomolygott, mintha víz vetése volna. (328)

Marjatta, kicsiny kisasszony, szemérmes szüzcseke feredőzhetett finomul, gyöngé testit gőzölhette. Magzatát világra hozta; gyönyörűségés gyerékét szült a lónak szénájára, fűhajúnak jászolába. (336)

Magzatkáját megfürösztve, pólyácskába pátyolgatta, majd a térdeire tette, fiúcskát ölébe fogta. (340)

Kisbabáját rejtégette, nevelgette nagyitokban, aranyalmáját vigyázta, ezüst fácskáját figyelte. Szoptatta szívére fogva, két kezével ápolgatta. (346)

Majd a térdeire tette, fiacskáját ölje fogta, fejecskejét fésülgette, kondor fürtjeit kefélte. (350)

Tovatúnt a térdeirül, öléből kiszállt örökre. (352)

Marjatta, szegény szüzecke azt szörnyen szívére vette. Fölkerekedett utána; kisfiacskáját kereste, aranyalmáját kutatta, ezüst nyírfáját nyomozta. Malomkö alatt kereste, szán talpa alá tekintve, rostája alól remélte, kutatta vizes vödörben, füvet rázva és falombot, szénaréndéket zilálva. (364)

Kisfiacskáját kereste, mindig, mindenütt kutatta: fenyvesekben és fenyéren, hangapusztán, horhosokban, hangafüvet hajtogatva, rözsehalmot rázogatva, bolygatva borókabokrot, faágakat félrehajtv. (372)

Gondokba merülve méne, vánszorogva-vándorolva. Csillag jött réá az úton; köszöntötte, kérdve tőle: „Csillag, Istennek cselédje! Hallottál-é hírt fiamrul, hol lehet piciny porontyom, aranyalmám merre járhat?” (380)

Csillag csöndesen felelt: „Mégmondhatnám, mégsé mondom. Mert engemet ő teremtett ilyen inségés napokra: hidegben hunyorgatónak, sötétben pislákolónak.” (386)

Gondokba merülve méne, vándorolva-vánszorogva: hát a Hold jó szembe véle. Köszöntötte, kérdve tőle: „Isten adta Hold világa, hallottál-é hírt fiamrul, hol lehet piciny porontyom, aranyalmám merre járhat?” (394)

Holdvilága válaszolta: „Mégmondhatnám, mégsé mondom. Mert engemet ő teremtett ilyen inségés napokra: éjjel ébrén vándorolnom, aztán naphosszat heverném.” (400)

Gondokba merülve méne, vándorolva-vánszorogva; hát a Nap halad feléje. Köszöntötte, kérdve tőle: „Isten adta napvilága, hallottál-é hírt fiamrul, hol lehet piciny porontyom, aranyalmám merre járhat?” (408)

Napvilága válaszolta: „Persze hogy tudok fiadrul, hisz engemet ő teremtett ilyen szépségés időkre: fény aranyában fürödnöm, ezüstjében tündökölnöm. (414)

„Persze hogy tudok fiadrul: jaj, szeréncsétlen szülötted! Odavan piciny porontyod, aranyalmád sárba vetve, merülve övig mocsárba, hónaljig homokmezőbe.” (420)

Marjatta, szegény szülője mént fiát keresni lápra. A mocsárban megtalálta, visszavitte otthonába. (424)

A mi Marjattánknak ottan szépén nődögélt szülötte. Neve nem volt még fiának, nevet néki nem találtak. Szülője szerint Virágom, mások ajkán csak Mihaszna. (430)

Kérésztvízre kéne vinni; ki légyen kérésztélője? Került is kérésztélője: Virokangas tartsa vízre! (434)

Ám az mégis mętgagadta, szóval mondta, fölfelelte: „Nem kérésztélék lidércet, nem öntök vizet vadócra! Vizgálatra kell vitetni, ítélet alá helyezni!” (440)

Vizsgálója vaj' ki légyen, ítélet alá tēvője? Vénék véne Väinämöinen, időtlen idők tudósa majd mivoltát męgvizsgálja, ítéletét mond felőle. (446)

Vének véne Väinämöinen így ítélkezék felőle: „Minthogy láprul lón jövése, földből nőtt bogyo foganta, a fiút tégycék a földbe, tövére bogyós bokornak, vagy vigyék a lápra vissza, furkósbotlall fejbeverve!” (454)

Félhónaposka felelte, kiabált a kétheteske: „Ó, agyalágyult apóka, rossz apóka, rongy apóka! Ném igazságos ítélet, hamis törvényöd tévése! Sokkal súlyosabb okokbul, tilalmasabb tetteiddel sém kellett mocsárba vesznöd furkósbotlall fejbeverve, mikor ifjabb éveidben eladtad szülöd szülöttit énefednek váltságául, magad megmentése végett. (468)

„Kicsit később is megúszta, ném kellett mocsárba vesznöd, amikor legénykorodban kedvesöd halálba küldted, víznek mélyibe veszejtve, fekete iszapba fojtva.” (474)

A vénembér észbe kapva, a gyereket vízre tartva, királyává Karjalának, félkente világ urának. (478)

Szégýent vallott Väinämöinen, megneheztelt ám miatta! El is ballagott borongva égyenést a tengérrpartra. Ottan énekélni kezdett, búcsúzó dalát dalolni; dereglyét dalolt magának, vörösrézhajót varázsolt. (486)

Hajója farába fekve tengér téereire indult. Ménéfélnben mondogatta, ígyen szólva indulóban: „Mégériték még idővel, jönek oly napok réátok, mikor majd megemlégették, várva-várva visszatértém új Szampót szérézni nékték, készíteni kobzot, újat, holdvilágot visszahozni, égere új napot nevelni, mikor nap sē hold sē szinlik, nyoma sincs vidám nyaraknak.” (500)

Azzal Väinölä-nek véne elvitorlázott örökre rézből vert hajó hasában, vörösrézladik farában, felső föld felé lebégeve, alsó ég alá vonulva. (506)

Ott enyészett el hajóstul, sajkástul tovasuhanva. Kantéléjít hátrahagyta finnéknek finom zenéül, népének örök örömul, gyermekeinek gyönyörül. (512)

* * *

Számat immár zárni kéne, nyelvemre csomót kötözni, véget vetni verseimnek, szerteáradó szavaknak. Lovak is lécsendesédnek, ha hosszú utat haladtak, kaszának vasa kicsorbul, nyári sarjában suhogva; folyónak lohad futása, kanyargók közül kijutva; lankad tűznek lángolása, egész éjén át ha égött: csak dalom né csillapodna, énekém né csendesédne, mikor mondom este óta, kora alkonyattul kezdve? (528)

Hallom, így tartják a bölcsék, tapasztalat úgy tanítja: „Folyó bármi böven árad, végsőkig vizét ném adja; bármilyen dérék a dalnok, készletét ki ném meríti. Jobb a hangulat, ha hagynak, mint ha közben megrékednek.” (536)

Most hát megszúnök-mégálllok, véget vetve szóözönnek. Versém göngyölegbe gyűjtöm, gombolyagba gombolyítva rakom pajta padlására, csontlakat mögé becsukva, honnan képtelen kitörni, ném szabadul szépszerével, csontok csattogása nélkül, állkapcák kopása nélkül, fogak futtatása nélkül, nyelvnek nyargalása nélkül. (548)

Éneklésémmel mit érek, tengér szószátyárkodással, horhosokban hangicsálva, fenyvesékben füttyögetve? Nincs anyám, ki rám figyeljen, rég ném él szülém szégényke; édesém sē hallgat éngem, ném dalol velem virágom: csak a fenyvesék figyelnek, csak a szálfenyők szeretnek, nyírfalombok nyájaskodnak, berkényék buzognak értem. (560)

Anyámtul kicsiny koromban, mamácskámtul itt maradtam, mint kövek között pacsirta, romok közt rigómadárka, hogy pacsirtaként pötyögjek, rikoltsak rigómadárul új anyám kezére adva, kényre-kégyre mostohámnak. Hamarost kivert a házbul, lódított szegény lelencét széltil védetlen szobába, falu északi felére, hogy szelekkel messzeszálljak, viharokkal vándoroljak. (574)

Bujdostam, piciny pacsirta, kerengtem, kivert madárka, poroszkálva pusztaságban, vad vidékén vándorolva, kiszolgáltatva szeleknek, dörgéséktől darvadozva, vacogva veszett hidegben, sírva féktelen fagyokban. (582)

Tudom, vannak most valakik, bizony, bőven is lehetnek, akik rámripakodnának, korholva kemény beszéddel; akik gúnyolják a nyelvem, fittyét hánynak hangjaimra, szidnak, hogy sokat szavalok, még hogy túl sokat zenélek, bécsmérőlnek, mint beszélék, vállat vonnak verseimre. (592)

Né érijen neheztelésték, szeretett atyámfiai, hogy gyerekként gyatra módra, gyakorlatlanul gügyögtem. Hiszén iskolát sē jártam, tudósabbaktul tanulni, szavakat szerezni tőlük, választékosabb beszédet. (600)

Mások iskolába jártak: én hazúl ki sēm kerültem, éd'sanyám körül forogva segéltem szegény szülémnek. Otthon tudtam csak tanulni, pajtánk padlatán csücsülve, figyelve fonó anyámra, barkácsoló bácsikámra, gyarlócska gyerékeszémrel, zsan-dárzsebkendős koromban. (610)

Mindazonáltal azonban bátran új csapást csináltam, nyomot nyitva, jel-kirakva dalnak új utat mutattam. Most hát erre mén az ösveny, próbálatlan pálya nyílik diadalmasabb dalosnak, érdemesebb énekésnek, ipērédő ifjúságnak, növekedő nemzedéknek. (620)

Vége

